

4. Borovenska K. S. Chetveryk–Burchak A. G. The role of emotional intelligence in protecting against suicidal behavior among adolescents. *Український психолого–педагогічний науковий збірник. № 22, 2021. С.5–*
http://pedagogy.lviv.org.ua/zhurnaly/march_2021.pdf#page=5

Мазур Анастасія Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Литвин Вікторія Вікторівна

старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем превентивної
діяльності та запобігання корупції
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АДИКЦІ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ

У сучасному світі залежність серед неповнолітніх є глибоко вкоріненою проблемою, яка впливає на їхній фізичний, емоційний та соціальний розвиток. Однією з найсерйозніших є цифрова залежність, коли залежність від Інтернету, соціальних мереж та ігор стала невід'ємною частиною життя молодих людей.

На жаль, зловживання психоактивними речовинами також є серйозною проблемою, оскільки серед молоді зростає вживання алкоголю та наркотиків. Ігри, особливо в ігровій індустрії, стають джерелом не лише розваг, але й потенційних залежностей, які можуть вплинути на навчання та стосунки.

Соціальні медіа, як важливий елемент сучасної комунікації, можуть викликати залежність від позитивного сприйняття і впливати на самооцінку. Стрес і депресія роблять молодих людей більш схильними шукати розради у шкідливих звичках.

Марихуана та електронні сигарети також викликають серйозне соціальне занепокоєння, оскільки вони можуть стати воротами у світ залежності. У сучасному складному світі важливо зосередитися на розробці ефективних профілактичних стратегій, спрямованих на збереження фізичного та психічного здоров'я молодих людей.

Під віктимною поведінкою розуміється суб'єктивна схильність особи сприяти порушенню своїх прав та законних інтересів, а навіть здатність стати жертвою правопорушення чи злочину. Малолітні та неповнолітні особи – це ті вікові категорії, дії яких характеризуються особливими віктимологічними ознаками.

Неповнолітнім особам властиві: недосконалість захисних механізмів психіки і неадекватне ставлення до самих себе та оточуючих, прояви сповільненості при орієнтуванні в нових ситуаціях, невміння належною мірою прогнозувати розвиток подій, у тому числі пов'язаних з власною поведінкою.

Своїм способом життя неповнолітні свідомо чи несвідомо здатні не лише спровокувати порушення своїх прав та законних інтересів, вчинення злочинного посягання проти себе, а й навіть полегшити реалізацію таких дій.

Основним чинником віктимності неповнолітніх є їх вік, що обумовлений незавершеністю формування особи в біологічному та соціальному плані, дефіцит досвіду позитивної, активної, пов'язаної з відстоюванням свого «Я» поведінки [1].

Форми адиктивної поведінки досить різноманітні, за походженням можна виділити наступні види:

- хімічні - тютюнопаління, наркоманія, токсикоманія, зловживання спиртним;
- нехімічні - комп'ютерна залежність, залежність від інтернету, відео- і азартних ігор, трудовголізм, шопоголізм, сексуальна залежність;
- порушення харчової поведінки - адиктивне голодування або переїдання;
- патологічна захопленість яким-небудь видом діяльності, що приводить до повного ігнорування або посилення наявних життєвих труднощів (сектантство, релігійний фанатизм і т.п.).

Варто зазначити, що представлена класифікація досить умовна. Наслідки ж різних форм залежності можуть значно відрізнятись для самої людини і суспільства. Це обумовлює і різне ставлення в соціумі до різних видів адикцій [2].

При умові, якщо неповнолітні вживають алкоголь або наркотики, вони можуть перебувати в стані сп'яніння, що може призвести до вчинення правопорушень або різноманітних злочинів до них. Наприклад, керування автомобілем у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння становить серйозну загрозу не тільки для неповнолітніх, а й для інших учасників дорожнього руху. Під впливом алкоголю або наркотиків знижується швидкість реакції та координація

рухів, що підвищує ймовірність виникнення аварійних і критичних ситуацій.

Крім того, вживання алкоголю та наркотиків може призвести до змін у поведінці, підвищеної агресивності та ризику непередбачуваної поведінки. Неповнолітні під впливом наркотиків або алкоголю частіше потрапляють у ситуації, коли стають жертвами злочинів чи вдаються до поведінки, що суперечить закону.

Такий розслаблений стан свідомості, також, може призвести до соціальної шкоди, оскільки неповнолітні частіше стають мішенню для потенційних злочинців, а їхня вразливість може бути використана зловмисниками. Важливо розглядати цю проблему як серйозний аспект і вживати заходів для запобігання алкогольної та наркотичної залежності серед неповнолітніх.

У висновку можна сказати, що залежність серед неповнолітніх є важливою детермінантою віктимної поведінки. Вживання алкоголю, наркотиків чи наявність іншої залежності створюють умови для небезпечної та вразливої поведінки молодих людей. Це включає в себе: вчинення злочинів, підвищення ймовірності стати жертвою того ж злочину, а також відбувається великий вплив на психічне та фізичне здоров'я.

Також, важливо враховувати соціальний та психологічний контекст, який сприяє утворенню та розвитку адикцій у поведінці неповнолітніх. Ефективна профілактика та підтримка мають велике значення для зменшення ризику заподіяння шкоди собі та оточуючим, а також створенню здорового середовища для молоді. Поглиблені дослідження та загальне розуміння цих зв'язків можуть допомогти визначити шляхи подальшої профілактики залежностей та захистити неповнолітніх від потенційно негативних наслідків.

Список використаних джерел

1. Ананьєва О. В., Ткаля О. В. «Щодо віктимності неповнолітніх» *Право і суспільство* № 2 / 2023. Т. URL: http://pravoisusilstvo.org.ua/archive/2023/2_2023/part_1/36.pdf

2. Освітня програма «Психопрофілактика і психокорекція адиктивної поведінки» URL: <https://pyrogiv.kiev.ua/shho-take-adiktivna-povedinka/>